

Holczer Szilvia

Homoki Általános Iskola, Tiszaföldvár

ORCID:0000-0001-9277-2697

Innováció, inspiráció és jó gyakorlatok könyvtárosoknak

Élménkönyvtár: innováció, inspiráció, jó gyakorlatok könyvtárosoknak

Luzsi Margó, Komló-Szabó Ágnes

Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár Eger 2022

A könyvtárak szerepe századunkban jelentősen megváltozott. Az olvasó számára a könyvtárat egyre inkább közösségi térként és élmények szerzésére szolgáló helyként kell felhasználni. A könyvtár élményszerű használata jó alapot teremt az olvasás népszerűsítésre, az irodalom megszerettetésére és az egész életen át való tanulás megalapozására. Ennek a tapasztalatait és bevált módszereit osztják meg a könyvtárosokkal a szerzők. A könyv elsősorban könyvtárosoknak készült. Bátran forgathatják azonban a pedagógusok is, hogy inspirációt és ötletet merítsenek a tanóráikhoz és különböző iskolai programokhoz.

A kötet szerzői Luzsi Margó és Komló-Szabó Ágnes. Luzsi Margó az egri Bródy Sándor Megyei Könyvtár gyermekkönyvtárosa volt, meseterapeuta, a Mustármag Mikroműhely alapítója. Emellett úttörőnek számít a gyermekek olvasásra nevelésében és a Manó Könyvek Kiadó „Mesélj nekem!” sorozatának szerkesztője. Komló-Szabó Ágnes a könyvtár HEVESTÉKA csoportjának vezetője és különböző olvasásnépszerűsítő programok fűződnek a nevéhez, mint az *E'mese vár* és *Fröccs-műhely és Ször(p)parti*.

A könyv szerzői sok éves gyakorlatukból merített ötleteket és módszereket osztanak meg az olvasókkal. „A könyvben olvasható könyvtárszakmai módszerek egyik újdonsága a mese- és a biblioterápia ötvözése” – írja Boldizsár Márta ajánlójában a fülszövegben. Az írók szándéka egy inspiráló módszertani könyvet adni a könyvtárosok kezébe, melynek lényege a szemléletváltás.

A kötet lazán egymáshoz kapcsolódó fejezetekben, történetekbe ágyazva foglalja össze a könyvtárosszakma fontos kérdéseit, ugyanakkor e fejezetek egy jól követhető logikai sorrendben vannak elrendezve. A téma rövid elméleti felvezetését válogatott történetek magyarázzák, egészítik ki és nyomatékosítják. Ezt követik a gyakorlatból vett példák. A leírásban hangsúlyt fektetnek a gyakorlat kivitelezésével kapcsolatos tapasztalatok megosztására, valamint a lehetséges változtatásokra, melyek egyénivé és személyre szabottá tehetik a foglalkozásokat. A fejezeteket a témához kapcsolódó, olykor a feldolgozását segítő, olykor gondolatébresztő, inspiráló szövegek és irodalmi ajánló zárják le.

Az első fejezetben a szerzők kis útmutatót adnak a könyv használatához. Nem kötelezően követendő irányt adnak, hanem arra ösztönöznek mindenkit, hogy a saját belső iránytűjét használja a könyv olvasása közben (8). Kifejezik azon véleményüket, hogy mindenkinek saját magának kell megtalálni a személyisége kiteljesedéséhez vezető utat és e könyv segíthet ebben a

felvonultatott ötletekkel és inspirációkkal. „Hisszük, hogy a szemléletváltás új tudást, új kapcsolatokat, új minőségeket hoz magával a könyvtári területen is.... Az új minőség mögött pedig minden esetben ott van a megújulás esélye és a kreativitás fejlődése” (9).

A könyv a könyvtár két legfontosabb elemének számbavételével kezdődik – a történetek és a könyvtáros személyisége. Az ember alapvető tulajdonsága, hogy vonzódik a történetekhez; a történetek és történetmesélők az ősi idők óta életünk részei. A jó történeteken keresztül ismerjük és értjük meg a világot, valamint saját magunkat. A könyvtár, mint a történetek tárháza, fel kell, hogy használja ezeket. „Átélehető, befogadható, kacagtató és elgondolkodtató, személyes élménnyé tehető” (17) történeteket kell az olvasó kezébe adni és időt kell hagyni az élmények feldolgozására, belsővé tételére. Az *Élménykönyvtár* célja kettős. A szerzők szeretnék, ha a könyv élményt nyújtana mindenkinek, aki olvassa. Emellett szeretnék, ha az olvasó még több élményt tudna közvetíteni, átadni a munkájában és a kapcsolataiban a könyv által nyújtott új ismeretek alapján, amelyeket egybeolvaszt a saját tapasztalataival (19). Azzal a gondolattal, hogy könyvtáros személyisége „csodateremtő eszköz” (39.) elmélkedésre buzdítja az olvasót és arra készíti, hogy elgondolkodjon, képes-e a csodára. A gondolkodási folyamatban segítséget adnak a fejezet történetei. Majd a következő fejezetekben megvilágosodik, melyek is a csoda elemei, amelyek a könyvtáros személyiségében rejlenek.

A könyvtáros személyisége a katalizátor, amely elindítja az élményszerzés folyamatát. A könyvtáros munkájának alapeleme a pozitív, biztató és erősszakmentes kommunikáció (59). Az olvasóval való sikeres kapcsolatfelvétel határozza meg a könyvtáros munkájának sikerét és eredményességét. A nyílt és félreértésektől mentes párbeszéd kiemelten fontos a gyermekkönyvtárban, ahol elengedhetetlen a jó kapcsolat kialakítása már az első könyvtári látogatás alkalmával. A könyvtárosnak meg kell találnia az egyensúlyt a valós igények és a saját ötletei között annak érdekében, hogy a csoportos foglalkozások eredményesek legyenek. A siker titkainak megfogalmazásakor kiemelik, hogy szükség van a „mindenkori változásokhoz való alkalmazkodásra az igényeket és lehetőségeket tekintve” (78). A könyvtárakat az utóbbi időszak komoly nehézségek elé állította. Át kellett gondolniuk, hogyan helyezhetik át a programjaikat, szolgáltatásaikat az online térbe. Valamint a lezárások után fontos kérdéssé vált, hogyan vonzzák be újra az olvasókat a könyvtárba.

A hatodik fejezetben jógyakorlatokat osztanak meg az olvasókkal, amelyeket a Bródy Sándor Városi és Megyei Könyvtárban valósítottak meg. A csoportszervezés lehetőségeit változatos gyakorlati példák alapján mutatják be. Kulcsfontosságú, hogy már a csoportmunka elején a jó kapcsolat kialakítása a résztvevőkkel – nagyon fontos az elfogadó, oldott légkör megteremtése. A kétirányú bemutatkozás mindenképpen szükséges, ezt ismerkedő és kapcsolatteremtő játékokkal tehetjük meg – egy csokorra valót meg is osztanak belőle az olvasókkal. Az ismerkedős játékok emellett segítik a témára való ráhangolódást és az irodalomhoz való kapcsolódást is (125).

A világ megismerése, birtokba vétele a meséken keresztül valósul meg. Miért a mese? „Gyakorlatilag a meséből származik minden műfaj”¹. A meséket úgy kell birtokba venni, hogy képesek legyünk továbbadni, azaz meséljük is a meséket, történeteket. „A mesemondás jó. A mesemondáshoz összeszedettség kell, a gondolatok megfogalmazása” (148). Aki betartja a mesemondás hármasszabályát – „Olvasom a mesét. Hallgatom a mesét. Mondom a mesét” (148) – , az nem vall kudarcot. Ha mesét mondunk, azt a történetet mondjuk, ami tetszik nekünk, amit személyes történetnek tekintünk. A hétköznapi nyelven beszélünk, ne utánozzunk ismert mesemondókat, legyünk önmagunk. Képzeld el a mesét, hiszen akkor mondjuk jól, ha látjuk a történetet miközben mondjuk. A mesélés hozzátartozik életünkhöz, hiszen mindig mesélünk és történeteket mondunk. A folyamatos változás mellett a mese állandó része az életünknek.

Az állandó változás a kamaszokkal kapcsolatban ragadható meg a legjobban. Otthonosan mozognak azokban a technológiákban, amelyekkel mi jobb esetben is csak ismerkedünk. Olyan ötleteik vannak, amelyek nekünk nem jutottak még eszünkbe. Sokat tanulhatunk a velük való kapcsolatban és a velük való csoportos foglalkozásban. Talán a velük való kommunikációban

¹ Kling József (2016). Nálunk a gyerekek profitáltak a cenzúrából. Interjú Csukás Istvánnal. Origo hírportál. <https://www.origo.hu/kultura/20160331-csukas-istvan-80-eves-szuletesnap-interju-bagameri-susu-pom-pom.html> Utolsó letöltés: 2022. 05. 09.

a legfontosabb, hogy megtaláljuk a megfelelő hangot és elfogadtassuk magunkat. A változások során átalakulnak az olvasási szokások is. „De az olvasás nem vész el, csak átalakul” (172) A kamaszok gyakran nem tudnak mit kezdeni a kötelező olvasmányokkal, a nyelvezetük miatt – sok esetben szótárt kell használniuk vagy a lábjegyzeteket kell olvasniuk a szöveg megértéséhez. Ezzel szemben a kortárs irodalmi alkotások megszólítják a fiatalokat, a kamaszok értik a bennük ábrázolt világot, hisz maguk is benne élnek (174). A szerzők beszámolnak egy kamaszcsoport működéséről, ahol a kortárs novellák és versek mellett a foglalkozások elmaradhatatlan része a zenehallgatás, a játék, a mozgás, az írás és a rajzolás. Emellett kiemelt fontosságú az online kapcsolattartás, zárt Facebook csoport, illetve csoportos chat segítségével. A kamaszcsoportok szervezésénél fontos, hogy a könyvtári programokon kívül más közös tevékenységet is szervezzünk.

A kistérségi településeken élő gyerekek minőségi könyvtári szolgáltatásokhoz juttatása érdekében dolgozták ki az *E'mese vár* könyv-, könyvtár- és olvasásnépszerűsítő programot. Az alapötletet a népmese jelentette, amely mindenki számára befogadható és azonnali élményt jelent a résztvevőknek (185). A könyvtárakban megalakult csoportoknak három próbát kellett kiállniuk, mint a legkisebb királyfinak és a próbák végére minden gyerek megtalálta a kedvenc meséjét. A program sikeréhez hozzájárult az interaktivitás az alkotókészség fejlesztése és az élményalapúság. Nemcsak a diákok, hanem a könyvtárosok is profitáltak a programból – megtanultak egy olyan módszert, amelyet bármikor tudnak alkalmazni. A különböző gyerekeknek szóló csoportprogramok a családot is bevonzzák a könyvtárba. A gyerekek a szüleiket is elviszik az intézménybe, hogy közös élményeket szerezzenek.

Az óvodás és kisiskolás gyerekek számára tartott mesefoglalkozás megszervezéséhez (206) egészen hasonló szempontokat kell figyelembe venni, mint a kamaszok számára szervezett könyvtári foglalkozások (228) megtervezésekor. Mindkét korcsoport számára a foglalkozás tervezése hasonló. Fontos az időpont egyeztetése, az időtartam egyeztetése, valamint az irodalmi mű vagy mese kiválasztása, játékok és kérdések kiválasztása, valamint a szerkezet átgondolása. A foglalkozáson a mese vagy irodalmi mű feldolgozását mindig egyfajta ráhangolódás előzi meg, melynek során belépünk a történetbe, ezt követi a történet feldolgozása, majd a lezárás, amely minden esetben játék, a kamaszok esetében kreatív írás, vers vagy kép készítése. A foglalkozás végén a könyvtáros ösztönzi a gyerekeket a böngészésre és a kölcsönzésre. Aki még nem tartott történetekre alapozott foglalkozásokat, a leírások alapján bátran belevághat. Maguk a szerzők is arra buzdítanak, hogy merjünk kísérletezni és ötletelni a könyv alapján.

Az *Élménykönyvtár* olvasása nem passzív folyamat. A problémafelvetések és az irodalmi művek folyamatosan gondolkodásra és kérdésfelvetésre készítetik az olvasót. Emellett a történetek élményt is jelentenek és arra készítetnek, hogy más nézőpontból tekintsünk az olvasottakra. A szemléletváltás folyamata nem ér véget a könyv olvasásával, hanem éppen a könyv befejezésével kezdődik. Az írók útravalót adnak az olvasónak. „Útravalót kap az, aki útnak indul. Azért, hogy legyen tartaléka, amikor éppen szüksége lesz rá” (241).